

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

LOJALITET OG INTEGRITET

Om forholdet mellom politikk og embetsverk

Finanstilsynsdirektør Morten Baltzersen

Partnerforum 11. september 2019

Hva skal jeg snakke om?

- Embetsverkets rolle i departementene
  - Basert på tidligere erfaringer som embetsmann i Finansdepartementet
- Forholdet mellom departementene og underliggende etater
  - Basert på erfaringer som embetsmann i Finansdepartementet og som etatssjef

Embetsverket i departementene

- Faglig sekretariat for politisk ledelse, ikke politiske sekretariater
- Lojal, men ikke servil. Kritisk, men ikke illojal.
  - Lett å være lojal og servil
  - Krever mer å være lojal, men samtidig kritisk
  - Gjensidig tillit mellom politisk ledelse og embetsverk avgjørende
  - Begrenset rom for egen politisk virksomhet og faglig debatt utenfor departementet
- Gi faglige og relevante råd
  - Skal gi faglig baserte råd om politiske valg
  - I departementene dreier det meste seg om krevende, politiske beslutninger
  - Hvordan skille fag og politikk i praksis? – Ulike syn på dette i sentralforvaltningen
- Skal bistå statsråden i gjennomføringen av regjeringens politikk, men ikke bistå statsråden i rent partipolitisk arbeid
  - Lojalitet til statsråden
  - Må bistå statsråden som regjeringsmedlem
  - Men ikke bistå i partiarbeid

I KMDs retningslinjer står følgende om denne plikten:

«Forpliktelsen innebærer bl.a. at embetsverket:

- *må sikre at lovforslag som regjeringen fremmer overfor Stortinget, ikke strider mot Grunnloven*
- *må sikre at de lovforslag som fremmes overfor Stortinget ikke strider mot Norges internasjonale forpliktelser*
- *må sikre at de beslutninger som treffes i departementet er i tråd med*
- *gjeldende rett*
- *ikke må gi råd som innebærer at departementet eller statsråden fatter avgjørelser som er i strid med gjeldende rett*
- *foreslår nye lov- eller forskriftsbestemmelser der dette er nødvendig for å gjennomføre ønskede vedtak eller tiltak*
- *må si klart ifra dersom statsråden eller andre overordnede gir ordre som er i strid med gjeldende rett»*

Kan embetsverket sikre alt det som står her skal sikres?

- Embetsverket må generelt bidra til god opplysning, også om rettslig handlingsrom og usikkerhet.
- Lovforslag og enkeltvedtak kan ofte innebære – noen ganger betydelig - prosessrisiko, som inngår i avveiningen før en politisk beslutning fattes.

Underliggende etater

- Omfattes av statsrådets konstitusjonelle ansvar
- Kan bli instruert av departementet
- Likevel faglig integritet basert på sektorlovgivning, delegert myndighet og tradisjon
- Tar beslutninger, gir råd og vurderinger
- Synlige i offentligheten

Finansdepartementets styring av Finanstilsynet

- Oppnevner styre – 4 år
- Åremålsbeskikkelse (kgl res) av direktør – 6 år
- Årlig tildelingsbrev
- Ad hoc utredningsoppdrag
- Delegeringsvedtak
- Klageorgan for Finanstilsynets enkeltvedtak
- Enkeltvedtak og instruksjon

Etatenes integritet

- Klare ansvarsforhold avgjørende for faglig integritet
- Transparens
  - Det må være klart hvilke beslutninger som er fattet av hhv. departementet og etaten
  - Faglig uenighet mellom departement og etat synliggjøres
  - Skriftlighet
  - Uformell kontakt med departementet nyttig, men krever bevissthet om rolledeling både i departement og etat
- Hva er styringssignaler?
  - Departementets styring skjer ved beslutninger
  - Hva vil det si «å ta politiske signaler»?

Forsvar av tradisjonen

- Verdifull norsk tradisjon som stiller krav til både embetsverk og politikere
- Embets- og tjenestemenn i departementene og etatene må forsvare tradisjonen
  - Må leve opp til idealene hver dag – også når det smerter
  - Regjeringsråden og departementsrådene har et særlig ansvar som systemvoktere

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

www.finanstilsynet.no

Personlig e-postadresse

